

**АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ
“БОДОНТЫН АМ” НЭРТЭЙ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫН 2024 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

*Тусгай зөвшөөрлийн дугаар: MV-004780
Регистрийн дугаар: 5045894*

Хянасан:

БОАЖЯ-ны ХБОБНУГазрын ахлах мэргэжилтэн:Ц.Жаргалнэмэх

Архангай аймгийн БОАЖГазрын ахлах мэргэжилтэн:Б.Солонгоо

Биелэлтийг тайлагнасан:

“Голден хаммер” ХХК-ний захирал:.....Ц.Барсболд

Байгаль орчны мэргэжилтэн:.....Э.Мөнгөнтуяа

Агуулга

1. ОРШИЛ.....	3
2. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	3
3. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	7
4. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ.....	9
4.1. Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл	9
4.2. Төслийн үйл ажиллагаанаас усан орчинд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл.....	9
4.3. Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөгт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл	9
4.4. Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл.....	9
5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	9
6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
7. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	15
8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	15
9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	15
10. ХИМИЙН БОДИС, ЭРСДЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	15
11. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	15
12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	18
13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	22
14. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ СУМ БАГИЙН ИРГЭДЭД ТАЙЛАГНАХ АЖЛЫН ХУВААРЬ.....	23

**АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МУ-004780 АШИГЛАЛТЫН
ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ
АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Хүснэгтийн жагсаалт

<i>Хүснэгт 1 Талбайн булангийн цэгүүдийн газарзүйн солбилцол</i>	<i>3</i>
<i>Хүснэгт 2 Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ</i>	<i>10</i>
<i>Хүснэгт 3. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө</i>	<i>14</i>
<i>Хүснэгт 4 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө</i>	<i>17</i>
<i>Хүснэгт 5 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн төлөвлөгөө</i>	<i>19</i>
<i>Хүснэгт 6 Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө</i>	<i>22</i>
<i>Хүснэгт 7 Менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт тайлагнах хуваарь</i>	<i>23</i>
<i>Хүснэгт 8 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал.....</i>	<i>24</i>

Хавсралтын жагсаалт

<i>Хавсралт 1 Батлагдсан уулын ажлын төлөвлөгөөний 1.1, 1.5, 1.7, 1.9, 1.10, 1.11 дэх маягтууд</i>
<i>Хавсралт 2 Ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл</i>
<i>Хавсралт 3 Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ</i>
<i>Хавсралт 4 2024 оны уулын ажлын төлөвлөгөөний дэвсгэр зураг</i>
<i>Хавсралт 5 5талт гэрээний сунгалт</i>
<i>Хавсралт 6 Сумын засаг даргын тодорхойлолт</i>
<i>Хавсралт 7 Барьцаа төлсөн баримт</i>

**АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ MV-004780 АШИГЛАЛТЫН
ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ
АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

1. ОРШИЛ

Кадастрын хэлтсийн даргын даргын 2019.08.21-ний 421 тоот шийдвэрээр тусгай зөвшөөрөл цуцлагдсан. МУ-ын дээд шүүхийн захиргааны хэргийн хяналтын шатны шүүхийн 2021.02.08-ны өдрийн 42-р тогтоолын дагуу АМГТГ-ын кадастрын хэлтсийн 2021.07.22-ны өдрийн 283 тоот шийдвэрээр тусгай зөвшөөрлийг сэргээсэн.

Улмаар ордыг ашиглах ТЭЗҮ болон БОННУ тайлангийн 5 жилийн хугацаа дууссан тул 2022 онд тэдгээрийг шинэчлэн батлуулах, төслийг багийн иргэд нийтийн хурлаар танилцуулан санал авах, бусад холбогдох бичиг баримтын бүрдлийг бүрэн хангаж дуусахад үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа явуулах хугацаа хүрэлцэхгүй болсон.

ТЭЗҮ-д тусгагдсан ордын үлдэгдэл нөөцийг 2022 онд бүрэн олборлох төлөвлөгөөтэй байсан хэдий ч 2022 онд бичиг баримтын бүрдлийг бүрэн хангах зорилгоор тус талбайд уул уурхайн олборлолт, үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа явуулаагүй тул 2024 онд ашиглаж олборлохоор дахин төлөвлөж байна.

ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Төслийн талбайн MV-004780 ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбай нь, засаг захиргааны хувьд Архангай аймгийн Цэнхэр сумын нутагт "Бодонтын ам", нэртэй газар харьяалагдана. Томоохон хот суурин болох Улаанбаатар хот ба Хархорин сумын төв нь хайгуулын талбайгаас 540 ба 130 км-т тус тус байрлах ба хатуу хучилттай авто замаас 60 км зайд байрлана.

Топопланшет L-47-48. "Бодонтын ам" алтны шороон ордын дүүрэгт жилийн аль ч улиралд автомашинаар зорчих боломжтой юм. Тус орд нь Архангай аймгийн Цэнхэр сумын төв ба Өвөрхангай аймгийн Бат-Өлзийт сумын төвөөс тус тус 60 км зайд оршино. Тусгай зөвшөөрлийн талбайн газарзүйн солбицолыг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Хүснэгт 1 Талбайн булангийн цэгүүдийн газарзүйн солбилцол

Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	Цэгийн дугаар	Солбицолуудын цэгүүд	
		Уртраг	Өргөрөг
MV-004780	1	101° 39' 15.6"	47° 00' 1.68"
	2	101° 39' 15.63"	46° 59' 22.24"
	3	101° 39' 3.59"	46° 59' 23.17"
	4	101° 38' 58.08"	46° 59' 23.05"

**АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МУ-004780 АШИГЛАЛТЫН
ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ
АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

5	101° 38' 41.46"	46° 59' 23.65"
6	101° 38' 35.47"	46° 59' 22.23"
7	101° 38' 24.36"	46° 59' 22.54"
8	101° 38' 14.34"	46° 59' 24.16"
9	101° 38' 3.14"	46° 59' 27.6"
10	101° 37' 51.96"	46° 59' 32.56"
11	101° 37' 49.91"	46° 59' 35.57"
12	101° 37' 46.82"	46° 59' 38.65"
13	101° 37' 43.54"	46° 59' 43.45"
14	101° 37' 39.31"	46° 59' 49.32"
15	101° 37' 37.2"	46° 59' 49.74"
16	101° 39' 35.01"	46° 59' 48.65"
17	101° 36' 35.31"	46° 59' 47.45"
18	101° 36' 39.27"	46° 59' 42.17"
19	101° 37' 42.69"	46° 59' 37.05"
20	101° 37' 45.75"	46° 59' 34.02"
21	101° 37' 47.68"	46° 59' 30.57"
22	101° 38' 0.91"	46° 59' 24.73"
23	101° 38' 12.72"	46° 59' 21.1"
24	101° 38' 23.75"	46° 59' 19.31"
25	101° 38' 36.31"	46° 59' 19.01"
26	101° 38' 42.16"	46° 59' 20.39"
27	101° 38' 58.03"	46° 59' 19.81"
28	101° 39' 3.41"	46° 59' 19.95"
29	101° 39' 15.63"	46° 59' 18.98"
30	101° 39' 15.64"	46° 59' 1.67"

**АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МУ-004780 АШИГЛАЛТЫН
ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ
АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

	31	101° 36' 0.63"	46° 59' 1.67"
	32	101° 36' 0.59"	47° 0' 1.68"

Зураг 1 Талбайн байршлын тойм зураг

2024 онд явагдах уулын ажил, ажиллах горим

✓ **Ажиллах горим.**

Бодонтын ам шороон орд 2024 оны 07-сарын 01 наас эхлэн бэлтгэл ажил хийгдэнэ. Уулын ажил хоногт 2 ээлжээр, ээлжийн үргэлжлэх хугацаа 12 цаг байна. Монгол улсын хөдөлмөрийн хуулинд заасны дагуу жилд амрах баяр ёслолын хоног цаг тооцон 120 хоног ажиллахаар төлөвлөв.

✓ **2024 онд явагдах уулын ажил.**

2024 оны ашиглалтын нийт хугацаанд 62.7 мян.м3 хөрс хуулж, 51.82 мян.м3 элс олборлох ба хөрс хуулалтын итгэлцүүр 1.2 байна.

✓ **Үржил шимт хөрс хуулалт.**

Үржил шимт хөрсийг хуулахдаа 0.3 м-ийн зузаантайгаар бульдозероор хуулан түрж техникийн нөхөн сэргээлт хийх үед ашиглах зорилгоор ил уурхайн олборлолтын талбайн

**АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МУ-004780 АШИГЛАЛТЫН
ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ
АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

гадна уурхайн ирмэг дагуулан түрж овоолно. Энэ нь дотоод овоолгоор техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн (ашигласан) блокуудыг үржил шимт хөрсөөр шууд хучиж дараа дараагийн нөхөн сэргээлтийн ажлын зардлыг хэмнэх давуу талтай юм.

✓ **Хөрс хуулалт, тээвэрлэлтийн ажил.**

Алт агуулсан элсний тогтоц тэгш тогтвортой, гүн бага зэрэг дотоод овоолгоор төлөвлөх таатай нөхцөл байгаа тул шимт хөрсийг түрж үүсэх карьер дагуу овоолж, ашиглагдсан хоосон орон зайг хөрсөөр нөхөн дүүргэлт хийж дотоод овоолго хийж, нөхөн сэргээлтийн ажлыг хамт хийнэ. Ил уурхайн хөрсийг олборлосон орон зайг дүүргэх зорилгоор дотоод овоолгод байршуулна. Хөрс тээвэрлэлтийн ажилд HOWO маркийн 50 тн даацтай автосамосвал ажиллах ба тээвэрлэлтийн дундаж зай 0.5 км байна.

✓ **Элс олборлолтын ажил.**

Бодонтын амны алтны шороон ордын элс шаварлаг их байгаа тул угаан баяжуулахад гүн болон нам дүүргэлтийн шлюз бүхий УГ-80 маркийн угаах төхөөрөмж ажиллаж шлихийн алтыг гаргана. 2024 онд нийт хугацаанд 0.61 гр/м3 агуулгатай 51.8 мян.м3 элсийг 91.5%-ийн металл авалттайгаар баяжуулж химийн цэврээр 28.82 кг (сорьц 764) алт үйлдвэрлэнэ.

✓ **Засвар, техникийн үйлчилгээ ба агуулахын аж ахуй.**

Тус уурхайн тоног төхөөрөмжийн засвар, техникийн үйлчилгээний газар нь тоног төхөөрөмж авто тээврийн болон бусад тоног төхөөрөмжийн найдвартай ажиллагааг хангахын тулд шаардлагатай зарим нэг техникийн үйлчилгээ хийх, ашиглалт засварын хэрэгцээнд зориулсан материал, сэлбэг, тос, түлш зэргийг хүлээн авах, хадгалах, тавьж олгох зэрэг ажлыг гүйцэтгэдэг. Тоног төхөөрөмжийн их засвар, зарим нарийн төвөгтэй эд ангийг сэргээх, бүрэн солих зэрэг ажлыг засварын дагнасан газраар буюу тоног төхөөрөмжийг нийлүүлсэн газрын засварын газраар гүйцэтгүүлдэг. Засварын газар нь дараах бүрэлдэхүүнтэй байна.

Шатах тослох материалын агуулах.

ШТМ хадгалахад зориулж 50тн-ын ган сав 1-3 ш, тос тосолгооны материалуудыг зориулалтын савтай нь хадгалан хэрэглэнэ. ШТМ-ын агуулахыг гал, ариун цэвэр, эрүүл ахуйн шаардлагын норм дүрмийн дагуу байрлуулан, зориулалтын тоноглолоор хангасан байна.

Сэлбэг материалын агуулах.

Уурхайн тоног төхөөрөмжийн тоо, бүтцээс хамааруулан сэлбэг материал хадгалахад сэлбэг материалын агуулах нь уурхайн хотхонд буюу засвар механикийн хэсгийн хажууд байна.

Машины зогсоол.

Уурхайн элс, хөрсний тээвэрлэлт, элс угаан баяжуулахад 3ш дизель генератор ороод нийт 13ш том оворын техник ашиглагдана.

ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ

Физик газарзүйн нөхцөл

Монгол орны төв хэсэгт өргөн уудам нутгийг эзэлж байсан Заяын шавийн өмнөд хязгаар нь одоогийн Цэнхэр сумын нутаг байсан бөгөөд сумын ард иргэдийн дийлэнх нь Ачит гүний хошууныхан, Зоригт гүний хошууныхан байжээ. Цэнхэр сумыг анх байгуулахдаа Ачит гүний хошуунаас гадна бусад хошууны ард иргэдийг тус сумын бүрэлдэхүүнд оруулсан бөгөөд зүүн талаараа Илдэн бээлийн хошуу, зүүн хойт талаар нь Луу гүний хошуу цөөн тооны айл байсан бололтой. Цэнхэр сум нь Хангайн уулархаг муж хийгээд Орхон, Тамирын хөндийд оршдог бөгөөд баруун хойд талаараа Булган сум, хойд талаараа Эрдэнбулган, Батцэнгэл сумтай баруун, баруун урд талаараа Баянхонгор аймгийн Эрдэнэцогт, өмнөд талаараа Өвөрхангай аймгийн Бат-Өлзий сум, зүүн өмнө зүүн талаараа өөрийн аймгийн Төвшрүүлэх, Хотонт сумтай хиллэн оршино.

Уур амьсгал

Өвөл: Архангай аймгийн нутагт дунджаар 10 дугаар сарын 28-с 11 дүгээр сарын 3-ны үед өвөл эхэлж, 3 дугаар сарын 21-27-ны үеэр дуусч нийтдээ 140-150 хоног үргэлжилнэ. Өвлийн саруудад цаг агаар гол төлөв цэлмэг тогтуун байдаг. Хамгийн хүйтэн 1 дүгээр сарын дундаж агаарын температур 20-25⁰С хүйтэн, үнэмлэхүй хамгийн бага нь -40-44⁰С, Хангай, Тариат, Цахир сумдын нутгаар -50-55⁰С хүрч хүйтэрч байдаг. Энэ улиралд 5-6 мм хур тунадас унах ба харьцангуй чийгшил 50-58% байдаг байна.

Хавар: Архангай аймгийн нутагт 3 дугаар сарын 20-25-ны үед хавар эхэлж, 5 дугаар сарын 25-28 хүртэл 55-63 хоног үргэлжилдэг. Хоногийн дундаж температур түргэн нэмэгдэж 4 дүгээр сарын 9-15-ны үед бүх нутгаар 0⁰С-г давж дулаардаг. Агаарын даралт 826.6-846.0гПа болж өвлийнхөөс буурна. Салхины хурд хамгийн ихсэж 5-10 м/с болох бөгөөд заримдаа 24 м/с хүрдэг. Энэ улиралд хуурай өдрийн тоо ихсэж дунджаар 16.6-18.6, чийглэг өдрийн тоо эрс багасч 1.1-2.0 тус тус байна.

Зун: Аймгийн нутгаар зуны улирал 5 дугаар сарын 25-28-ны орчмоор эхэлж, 8 дугаар сүүлч, 9 дүгээр сарын 15-ны орчмоор төгсдөг. Зуны улирал нийтдээ 95-106 хоног үргэлжлэх боловч Хангай, Тариат, Цахир сумын уулархаг нутгаар харьцангуй богино 60-80 хоног үргэлжилнэ. Энэ улиралд хамгийн дулаан болж, хур тунадасны дийлэнх хэсэг ордог. Салхины хурд бусад улирлаас бага 1.6-3.6м/с байх бөгөөд уул хөндийн өдөр шөнөөр чиглэлээ сольдог салхи томоохон голын хөндий нутгуудаар ажиглагддаг.

Агаарын дундаж температур жилийн хамгийн дулаан 7 дугаар сард 14-20⁰С байх бөгөөд нилээн өндөрлөг газар орших Тариатад сэрүүвтэр 12-20⁰С байна. Үүлшлийн хэмжээ бусад улирлаас их байдаг. Нийт үүлшил дунджаар 6 балл, доод мандлын үүлшил 3.0-4.5 балл хүрдэг. Бүрхэг өдрийн тоо нийт үүлшлээр 6-15 хүрнэ. Зуны улиралд жилийн хур тунадас 60-70% нь 83-92 мм хур тунадас унадаг.

Намар: Аймгийн нутгаар намрын улирал 8 дугаар сарын сүүлч 9 дүгээр сарын эхнээс, 10 дугаар сарын эцэс, 11 дүгээр сарын эхэн үе хүртэл нийтдээ 60 гаруй хоног үргэлжилнэ. Намрын эхэн үед хоногийн дундаж агаарын температур 9 дүгээр сарын 21-27-нд +5 градусын зайцыг, 10 дугаар сарын 20ны орчмоор 0⁰С-ын зайцыг тус тус дайрч хүйтэрдэг. Салхины хурд 2.0-3.5 м/с болж зуны улирлаас эхэлдэг. Хур тунадасны хэмжээ намрын эхний сард 24-30 мм,

**АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ MV-004780 АШИГЛАЛТЫН
ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ
АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

сүүлийн сард 8-10 мм болж эрс буурдаг. Харьцангуй чийгшил алгуур багасч 60-54%, усны уурын даралт 3.4гПа болно. Анхны цас дунджаар 9 дүгээр сарын 15-22-ны үед орж 9 дүгээр сарын 25-31-ны үед цасан бүрхүүл үүсэн тогтож эхэлнэ.

Геологийн тогтоц ба геоморфологи

"Бодонтын ам" алтны шороон орд нь Монгол-Агнуурын атираат бүсийн Хангайн атираат дүүргийн зүүн өмнөд хэсэгт палеозойн ба бага хэмжээгээр кайнозойн хурдсаас тогтож байна. Металлогенийн ангиллын хувьд энэ талбай нь Өлзийт тээлийн хүдрийн шороон алтны дүүргийн хойд хагаралд байрлана. Тогтоцын хувьд хайгуул хийсэн орд Хангайн зүүн структур-формацын бүсэд хамаарна.

Гадаргын болон газрын доорхи ус

MV-004780 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбай нь Орхон голын сав газарт хамаарна. Орхон голын сав газар нь Хангай-Хэнтийн уулархаг их мужийн Хангайн мужид багтаж байгаа ба голын эхэн хэсэг нь Хангайн гол нурууны тойрогт, дунд ба адаг хэсэг нь Сэлэнгэ, Орхоны сав газрын дундаж өндөр уулсын тойрогт хамрагдаж байна.

Хөрсөн бүрхэвч

Төслийн талбайд уулын хар хүрэн хөрс тархсан байна.

Ургамлан нөмрөг

Ургамалжилтын судалгааны үр дүнд төслийн талбай түүний орчимд ландшафтын онцлогоос (д.т.д 2153-2300) хамааран бүхэлдээ нэг хэв шинжид хамаарах өндөр уулын ойт хээрийн Шинэсэн ой, Сөөг бүхий-Ботууль-улалж-алаг өвст бүлгэмдэл тархсан байна.

Амьтны аймаг

Төслийн талбай нь Монгол орны амьтны аймгийн газарзүйн мужлалын хувьд Хангайн тойрогт багтана.

Тусгай хамгаалалттай газар нутаг

Төслийн талбайн ойр орших тусгай хамгаалалттай Хангайн нуруу Байгалийн цогцолборт газар, Хүйсийн найман нуур Дурсгалт газар байрлаж байна.

Түүх соёлын өв

“Голден хаммер”ХХК-ийн төсөл хэрэгжих MV-004780 тоот тусгай зөвшөөрөлтэй 738.59 га талбайд болон түүний нөлөөллийн бүсэд ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл ба археологийн олдвортой газар байхгүй байна. Төслийн хэрэгжилтийн явцад ямар нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл олдох үед холбогдох хууль тогтоомж буюу МУ-ын Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль болон Цэнхэр сумын засаг захиргааны байгууллага, ШУА, Палеонтологийн хүрээлэн /70118283/, Түүх угсаатны зүйн хүрээлэн /11-458305/-д нэн даруй мэдэгдэх шаардлагатай.

Нийгэм эдийн засгийн байдал

Нийгэм эдийн засгийн хувьд уг төсөл хэрэгжсэнээр нийт 40 хүнийг ажлын байраар хангах, улс орон нутгийн төсөвт 694,893 мян.төгрөгийн татвар хураамж төлөх зэргээр эерэг нөлөөтэй байна.

2. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

Төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл
2024 онд уулын ажлын хөрс хуулалт, олборлолт, овоолго, тээвэрлэлтийн үед тоосжилт үүсч агаарыг бохирдуулахаар байна. Дотоод шаталтат хөдөлгүүрээс гарах утаа тортог агаар орчинд хэсэгчилсэн бохирдолтыг бий болгоно.

Төслийн үйл ажиллагаанаас усан орчинд үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл
Ахуйн хатуу болон шингэн хог хаягдлын асуудлаа зөв менежментийн дагуу явуулаагүйгээс болж газрын гадарга болон гүний ус биологийн болон химийн бохирдолд орох эрсдэлтэй.

Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвч, ургамлан нөмрөгт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

2024 онд уурхайн хөрс хуулалт болон уурхайн дэд бүтцийн үйл ажиллагаанаас газрын гадаргын төрх байдал алдагдаж, хөрсөн бүрхэвч доройтож, ургамлан нөмрөг хөрсөнд дарагдах зэргээр эвдрэлд орно. Төслийн нутаг дэвсгэр болон түүний эргэн тойрны нутаг дэвсгэр дэх тээврийн хэрэгсэл, хүмүүсийн хөдөлгөөний ихсэлттэй холбоотойгоор хөрсөн бүрхэвч элэгдэн доройтох, ургамлан нөмрөг тоосонд дарагдаж тачир сийрэг болж бүрхэц багасна. Газрын гадарга болон хөрс ахуйн хаягдал, шатах тослох материалаар бохирдоно.

Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй гол сөрөг нөлөөлөл

Уулын ажлын үед ашиглагдах техник тоног төхөөрөмжөөс гарах дуу чимээнээс болж хөхтөн, шувуу, жижиг мэрэгч амьтад дайжиж алга болох, машин механизм, тээврийн хэрэгслийн гэрэлтүүлгээс болж шөнийн амьдралтай амьтад үргэн дайжиж болзошгүй.

3. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Голден хаммер”ХХК нь байгалийн баялгийг ашиглаж, үйл ажиллагаа явуулж байгаагийн хувьд оршин буй нутгийн байгаль орчныг хамгаалахад үйл ажиллагааныхаа нэг хэсгийг чиглүүлэх үүрэгтэй. Дээр дурдсан болзошгүй гол сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай юм. Болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүрэлдэхүүн тус бүрээр нь ангилан тодорхойлов. Монгол Улсын Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, засгийн газар, БОАЖЯ болон бусад холбогдох газруудаас гаргасан зохих заавар, журмын дагуу “Бодонтын ам” нэртэй алтны шороон ордыг ил аргаар ашиглах төслийн 2024 оны уулын ажлын байгаль хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулав.

Хүснэгт 2 Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Агаарын чанар	Уурхайн тоног төхөөрөмж, авто тээврийн хэрэгслээс үүсэх хорт хийн ялгарлыг бууруулахын тулд ашиглагдаж байгаа тээврийн хэрэгсэлд тогтмол үзлэгт хамруулах, засвар үйлчилгээг тогтмол хийх	Нийт тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизм;	Мот/цаг, засвар үйлчилгээ	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд	Төслийн хугацаанд	Агаарын тухай хууль Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль MNS 4585:2016 MNS 3384:82
		Агаарын тоосжилтыг бууруулах зорилгоор дотоод тээврийн замыг болон биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбайг тогтмол усалж байна.	Дотоод тээврийн зам, биологийн нөхөн сэргээлтийн талбай	Нэгж усалгаа	300 000		
		Замаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах - хурдны хязгаарыг дагаж мөрдүүлнэ.	Уурхайд ашиглагдаж буй замууд	-	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд		
		Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийг тогтоох, бууруулахын тулд хяналт шинжилгээг тогтмол хэрэгжүүлнэ.	Уурхайн хэмжээнд	-	Хяналт шинжилгээний ажлын зардалд орсон		

АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МУ-004780 АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

		Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулийн дагуу уурхайд ашиглагдаж байгаа тоног төхөөрөмжүүдийнхээ төлбөрийг төлнө. Уулын ажилд хамрагдах тээврийн хэрэгслүүд байна.	Уулын ажилд хамрагдах тээврийн хэрэгслүүд байна.	-	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд		
		Уур амьсгалд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр - Эрчим хүчийг хэмнэж үр ашигтай зарцуулах	Уурхайн хэмжээнд		500 000		
	Нийт	1 000 000					
Гадаргын ба газрын доорх усны нөөц		Сав газартайгаа ус ашиглах гэрээгээ байгуулан төлбөрөө төлнө	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд		Төслийн хугацаанд	Усны тухай хууль MNS 900:2005 MNS 4943:2015 MNS 5850:2008	
		Усны эх үүсвэрийг хамгаалах, усны нөөц хомсдох бохирдохоос сэргийлэх - Усны зохистой ашиглалтын талаар сургалт явуулах	1500 000				
		Хаягдал ус зайлуулах гэрээ болон зөвшөөрлийн дагуу үйл ажиллагаа явуулах	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд				
		Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу шинжилгээ хийлгэх	Хяналт шинжилгээний ажлын зардалд орсон				
		Уст цэгт тоолуур байрлуулан, баталгаажуулах	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд				

АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МУ-004780 АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

	Нийт	1500 000					
	Газрын хэвлий болон Хөрсөн бүрхэвч	Газар эзэмших гэрээгээ сумын засаг даргатай байгуулах, төлбөрөө төлөх	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд			Төслийн хугацаанд	MNS 5916:2008 MNS 5917:2008 MNS 5918:2008
		Уурхайн хуулсан Шимт болон шимэрхэг хөрсийг алдагдахаас хамгаалах арга хэмжээг зохион байгуулах, хадгалах талбайг зөв тодорхойлох, овоолгыг зөв үүсгэхэд хяналт тавих нөхөн сэргээлт, ногоон байгууламжид эргүүлэн ашиглаж буй тооцоог хянах, бүртгэл хөтлөх	Шимт хөрсний овоолго	Хөтөлсөн бүртгэл	500 000	2024 онд	
		Тоног төхөөрөмжийн тос масло солих газрын хөрсийг хамгаалах	Засвар үйлчилгээний талбай	Хамгаалсан талбай	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд	Төслийн хугацаанд	
		Засварын газраас өөр газарт тос масло асгарсан тохиолдолд асгарсан хэсгийг саармагжуулан бохирдсон хөрсийг авч хог хаягдал руу ачуулна.	Засварын талбай, авто зогсоол, карьер	Саармагжуулах материал	500 000	Төслийн хугацаанд	
	Нийт	1 000 000					
4	Ургамлан нөмрөг болон Амьтны аймаг	Олон салаа зам гаргахгүй байна.	Уурхайн зам, уурхайн хил хязгаар	-	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд	Төслийн хугацаанд	Амьтны тухай хууль - Байгаль орчныг хамгаалах тухай MNS 5916:2008
		Хяналтгүйгээр газар хөндөхөөс сэргийлж аливаа газар хөндөх үйл ажиллагааг эхлүүлэхийн өмнө Газар		Олгосон зөвшөөрөл, бүртгэл			

АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МУ-004780 АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

		хөндөх зөвшөөрөл авах, олгох, бүртгэл хөтлөх					MNS 5917:2008 MNS 5918:2008
		Гал түймрийн аюулаас хамгаалж гал унтраах багаж хэрэгслийг хотхон, засварын талбайд байрлуулна.	Уурхайн хотхонд	-	1 300 000	Төслийн хугацаанд	
		Орд орчмын ургамлын зүйлийн бүрдэл, тархацын мониторинг судалгаа хийх	Уурхайн хэмжээнд	-	5 000 000	2 жилд 1 удаа	
	Нийт				6 300 000		
5	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах нийт зардал 9 800 000						

4. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2024 онд 3.17 га талбайд уулын ажил явуулна. Дотоод овоолгоор 1.8 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийх бөгөөд бичиг баримтын бүрдлээс хамаараад 6-р сарын сүүл 7-р сарын эхээр олборлолтын ажил эхлэх бөгөөд энэ жил биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийхэд цаг хугацааны хувьд боломжгүй байна.

- ✓ Хүн малын нөлөөгөөр эвдрэхээс хамгаалах

Биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн газарт мал орох, болон санаатайгаар малаа хариулах, тарьсан мод, бутыг хэрэглэх, машин техникээр дээгүүр нь явах, ахуйн зорилгоор ухаж сэндийлэх зэрэг хүчин зүйлээс урьдчилан сэргийлэх шаардлагатай бөгөөд энд орон нутгийн захиргаа болон нутгийн иргэдийн ухамсарт оролцоо маш чухал үүрэгтэй байна.

- ✓ Усны нөлөөгөөр эвдрэхээс хамгаалах

Нөхөн сэргээлт хийсэн газар нь хэвгий, налуу ихтэй хөрсний бүтэц султай болон бүтэцгүй тохиолдолд хөрс усаар угаагдаж, алдагдахаас сэргийлэх арга хэмжээ авах хэрэгтэй. Ийм газарт ургамлын тарих эгнээг налуугийн эсрэг чиглэлд хийх, шигүү тарих, сахлаг үндэстэй ургамал тарих зэрэг арга хэмжээг авна.

- ✓ Салхины нөлөөгөөр эвдрэхээс хамгаалах

Уурхай орчмын нутаг нь хуурай хээрийн бүсэд хамаарах газар учраас жилд тохиолдох хүчтэй салхи шуурганы давтамж өндөр байдаг. Иймээс биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн газрыг салхины эвдрэл болон элсний нүүлтээс хамгаалах арга хэмжээг зайлшгүй шаардлагатай. Энд салхины зонхилох чиглэлд хөндлөн байдлаар бут сөөг модлог ургамал оролцсон зурвас байгуулах, төрөл бүрийн механик хамгаалалт хийх шаардлагатай.

Хүснэгт 3. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал төг	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	Техникийн нөхөн сэргээлт	га	1.8	-	-	Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн ерөнхий шаардлага “MNS 5918:2008”
	Тэрбум мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд мод тарих	ш	1 000	4 000	4 000 000	
	Нийт	4 000 000				

5. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Голден хаммер”ХХК нь 2024 онд “Дүйцүүлэн хамгаалал хийх талбай”-д биологийн олон янз байдлын суурь судалгаа хийх, хамгаалалтын арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулах ажлыг гүйцэтгэнэ.

Дүйцүүлэн нөхөн сэргээлт хийх ажлыг зөв тодорхойлох нь орон нутаг болоод байгаль орчыг хамгаалах сайжруулах тал дээр бодитой эерэг нөлөө үзүүлэх давуу талтай. Судалгааны ажилд **18000000** төгрөг төлөвлөж байна.

6. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн талбайд айл өрх, өвөлжөө хаваржаа байхгүй бөгөөд нүүлгэх шилжүүлэх ажил хийгдэхгүй болно.

7. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Голден хаммер”ХХК-ний “Бодонтын ам”-ын алтны шороон ордын талбай түүний ойр орчимд археологийн хүрээлэн болон палеонтологийн хүрээлэнгээр авран хамгаалах хайгуулын судалгааг хийлгэсэн бөгөөд ашиглалтад ямар нэгэн дурсгалт зүйл өртөхгүй. Шинээр түүх соёлын дурсгалт зүйл илэрвэл ажлаа зогсоож энэ тухай Цэнхэр сумын ЗДТГ, цагдаагийн байгууллага болон уг асуудлыг эрхэлсэн эрдэм шинжилгээний байгууллагад нэн даруй мэдэгдэнэ. Болзошгүй зардал **500 000** төг төсөвлөсөн.

8. ХИМИЙН БОДИС, ЭРСДЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус төсөл нь химийн бодис ашиглахгүй. Тиймээс химийн бодисын менежментийн төлөвлөгөө хийгдэх шаардлагагүй гэж үзэж байна.

9. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болох хаягдлыг авч үзвэл, ахуйн хатуу хог хаягдал, уурхайн хотхоны хэрэгцээнээс хаягдах бохир ус (хоолны газар, усанд орох газар, ариун цэврийн өрөө гэх мэтээс), үйлдвэрийн техникийн үйл ажиллагаанаас үүсэх хаягдал ус, техникт ашигласан хаягдал тос, маслын хаягдал зэргээс бүрдэж байна.

Тэдгээр хатуу, шингэн хаягдлыг хадгалах, зайлуулах тус бүлэг тусгасан болно. Хог хаягдлын менежмент нь хүний эрүүл мэндийг хамгаалах, ажилчид, нутгийн оршин суугчдын ажиллаж амьдрах таатай нөхцөлийг бүрдүүлэх, хүрээлэн буй орчинд дам үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад чиглэсэн болно

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
Ахуйн		Ахуйн шингэн хаягдал цэвэрлэх	14 570 000	Үйл ажиллагааны турш	Хог хаягдлын тухай хууль 4-р зүйл, 5-р зүйл 9-р зүйл, 11-р зүйл, 12-р зүйл, 13-р зүйл, 14-р зүйл, 16-р зүйл, 18-р зүйл, 19-р зүйл, 20-р зүйл, 21 -р зүйл, 23-р зүйл, 24-р зүйл
		Хог хаягдлын төлбөрөө төлнө.	Дотоод үйл ажиллагааны зардал	Үйл ажиллагааны турш	
		Ахуйн шингэн хаягдалд бохир усны химийн шинжилгээ хийлгэх	Орчны хяналт шинжилгээний ажилд орсон	9 сард	
		Ахуйн хатуу хог хаягдлаа төрөлжүүлэн ялган ангилах хогийн савнуудыг худалдан авч хог хаягдлын төрлийг хогийн савны гадна бичиж байрлуулна. Ахуйн хатуу хаягдал ялгаж хаях сав 500-1000 кг хог хаях багтаамжтай 4-6 тасалгаатай сав байна.	2 000 000	Үйл ажиллагааны турш	
		Хог хаягдал, ялган ангилалт, түүний үр ашгийн талаар сургалт, мэдлэг олгох	Дотоод үйл ажиллагааны зардал	Үйл ажиллагааны турш	
		Хаягдлаас гарах дахин ашиглагдах түүхий эдийг ялган тушаах	Дотоод үйл ажиллагааны зардал	Үйл ажиллагааны турш	
		Ахуйн шингэн болон хатуу хог хаягдлын хэмжээг тогтоож орон нутагт улирал тутамд мэдээлж байна.	Дотоод үйл ажиллагааны зардал	Үйл ажиллагааны турш	
Үйлдвэрийн		Уурхайн техникүүдийн засварын цех, мөн уурхайн техникт ашигласан, сольсон тос маслыг сар бүр тусгайлсан савт хуримтлуулна. Хаягдал техникийн тос, масло хуримтлуулах /сар болгон аюултай хаягдлаа 1 удаа гэрээ хийсэн газарт нийлүүлэх зайлуулах/	Дотоод үйл ажиллагааны зардал	Үйл ажиллагааны турш	

АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ MV-004780 АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

	Уул уурхайн тоног төхөөрөмжөөс гарах нефтийн бүтээгдэхүүний үлдэгдэл хаягдлыг хяагдал зайлуулах газарт шилжүүлэн хаяна.	Дотоод үйл ажиллагааны зардал	Үйл ажиллагааны турш	
	Нийт зардал 16 570 000			

Хүснэгт 4 Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

10. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр нь Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоогдсон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг тодорхой хугацааны давтамжтай хянах, тайлагнах, бууруулах, арилгах төлөвлөгөө авахад тус хөтөлбөрийн зорилго оршино.

Тус орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр нь хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах болон төслийн үйл ажиллагаанд дараах үндсэн ач холбогдолтой. Үүнд:

- ✓ Байнгын хяналт шинжилгээ хийснээр төслөөс орчинд үзүүлж буй сөрөг нөлөөллийг тухай бүрд эрт илрүүлэх
- ✓ Тухайн илрүүлсэн сөрөг нөлөөллийг үндэслэн тодорхой цаг хугацааны дотор байгаль хамгаалах төлөвлөгөөний төлөвлөгөө боловсруулах
- ✓ Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг тогтмол хийлгэн төр захиргааны байгууллагууд болон төсөл хэрэгжих орон нутгийн оршин суугч, иргэдэд танилцуулж байх нь төслийн цаашид тогтмол хэрэгжих нөхцөлийг бүрдүүлэх юм.

2024 онд хэрэгжүүлэх хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ, усны хяналт-шинжилгээ, Хөрсний хяналт шинжилгээ, ундны ахуйн усны чанарын хяналт зэргээр явуулахаар төлөвлөгдөж байна. Энэ жилийн хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зорилго байгаль орчинд бохирдол нөлөөлөл байгаа эсэхийг тогтоох, шинжилгээний үр дүн стандартын түвшинд байгааг тогтооход оршино.

Хүснэгт 5 Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн төлөвлөгөө

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамж ийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	Агаар	Нөхөн сэргээлт хийсэн талбай, Засварын талбай ажилчдын хотхон, уурхайн карерь, уурхайн зам	9-р сард	2 цэгт 2 удаа	50 000	500 000	Агаар орчны бохирдол агаар дахь тоосны агууламж, NO ₂ , SO ₂ CO -ын агууламж, Хүнд металл тодорхойлох, Агаар орчны бохирдол агаар дахь цацраг, дуу чимээ,агаарын харьцангуй чийгшил	Агаарын тухай хууль, Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль, Агаарын чанар- хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ MNS 6063: 2010, Агаарын чанар техникийн ерөнхий шаардлага MNS 4585: 2007
	Хөрс	Ахуйн бохир усны хаягдал орчимд, шимт хөрсний овоолго, биологийн нөхөн сэргээлтийн талбай, засварын газар, ШТС орчим	9-р сард	4 цэгт 1 удаа	Хөрсний хяналт шинжилгээний 1-2 цэгт жилд 2 удаа Хөрсний механик бүрэлдэхүүн, ялмаг 35000 төг Газарзүйн хүрээний Хөрсний лаборатрид Хөрсний хүнд металл шинжилгээний үнэ 45.0 мян.төг	330 000	Хөрсний агрохими, нийт азот, хөдөлгөөнт фосфор, солилцох кали, карбонат, Хүнд металл(Cr, Pb, Cd, Ni, Zn), бактери	MNS3985-87 Хөрсний ариун цэврийн байдлын үзүүлэлтийн нэр, төрөл MNS3310-91 Хөрсний агро химийн үзүүлэлтийг тодорхойлох MNS2305-94 Дээж авах, савлах, тээвэрлэх, хадгалах журам MNS(ISO)4814:1999. Атом Шингээлтийн Спектрометрээр шинжилгээ хийх

АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МУ-004780 АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

					<i>“Ханлаб” лаборатори</i>			
	Ус	Унд ахуйн ус, цэвэр болон бохирын нуур, ахуйн хаягдал ус	9 -р сард	4 цэгт 2 удаа	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ нэгжийн үнэ 50000 төг, Хими бактериологийн бүрэн шинжилгээний үнэ 141700 төг <i>*УСУГ итгэмжлэгдсэн лабораторийн үнэ</i> Мөн элс угаан баяжуулах нуурын усанд хүнд металлын шинжилгээ өгнө.	400 000	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ, бактерлогийн шинжилгээ (рН, ЕС, TDS, нийт шүлтлэг, хатуулгын хэмжээ, рН, цахилгаан дамжуулах чанар, Cl, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , CO ₃ , HCO ₃) Ахуйн хаягдал усны ерөнхий химийн шинжилгээ, бактерлогийн шинжилгээ (рН, ЕС, TDS, нийт шүлтлэг, хатуулгын хэмжээ, рН, цахилгаан дамжуулах чанар)	Усны тухай хууль, Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир ус. Ерөнхий шаардлага MNS 4943:2015, Газрын доорх усыг бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 6148:2010, Ундны усны, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 0900: 2005, Бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн байршил, цэвэрлэгээний технологи, түвшинд тавих үндсэн шаардлага MNS 4288:1995, Хаягдал ус зайлуулах цэг тогтоох журам Байгаль орчны сайд, Дэд бүтцийн хөгжлийн сайд, Эрүүл мэндийн сайдын 1995 оны 167/335/А/171 тоот тушаалын 2-р хавсралт.

**АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МУ-004780 АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН
АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

	Нийт	Мэргэжлийн байгууллагаар хийлгүүлэх			5 000 000		
	Нийт				6 230 000		

11. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Уурхайн үйл ажиллагаандаа технологийн сахилга батыг чанд баримталж, аваар осолгүй ажиллах талаар байнга анхаарал тавихыг уурхайн дарга хариуцаж ажиллана.

Хүснэгт 6 Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв төг	Хэрэгжүүлэх хуваарь 2024 он	Хариуцсан албан тушаалтан
1.	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам тогтоож мөрдөх	Дотоод үйл ажиллагааны зардал	Төслийн хугацаанд	Уурхайн дарга
2.	Байгаль хамгаалах талаар хийсэн ажлын жил бүрийн тайланг БОАЖЯ болон сумын ЗДТГ-т хүргэн өгч байх	Дотоод үйл ажиллагааны зардал	11-р сар	“Голден хаммер” ХХК-ийн удирдлагууд
3.	Тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтэд хяналт тавих	Дотоод үйл ажиллагааны зардал	Сар бүр	“Голден хаммер” ХХК-ийн удирдлагууд

**АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ЦЭНХЭР СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ МУ-004780 АШИГЛАЛТЫН
ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙ “БОДОНТЫН АМ” АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ ИЛ
АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

**12. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ
СУМ БАГИЙН ИРГЭДЭД ТАЙЛАГНАХ АЖЛЫН ХУВААРЬ**

№	БОМТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан
	Сумын иргэдийн төлөөлөл, ЗДТГ-ын холбогдох мэргэжилтнүүд	Уурхайн үйл ажиллагаатай сум орон нутгийн иргэд, ЗДТГ-ын мэргэжилтэн, холбогдох мэргэжилтнүүдийг газар дээр нь танилцуулна.	9-р сард	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд	Компанийн байгаль орчны ажилтан, Уурхайн дарга болон компанийн захирал зохион байгуулна.
		Менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг боловсруулан аймгийн байгаль орчны албанд хүргүүлнэ.	11 сарын 1-нд багтаан		
		Нөхөн сэргээлтийг танилцуулж улсын комисст хүлээлгэн өгөх.	10-р сараас 12-р сарын 1-нд багтаан		

Хүснэгт 7 Менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт тайлагнах хуваарь

Хүснэгт 8 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

Д.д	Зардлын утга	Нийт зардал, мян.төг
1	Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөөний ажлын зардал	1000000
2	Газар болон хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөөний ажлын зардал	1000000
3	Ургамал болон амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах ажлын зардал	6300000
4	Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах ажлын зардал	1500000
5	Хог хаягдлын менежментээр хийгдсэн ажлын зардал	16570000
6	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөөний төлөвлөгөө	500000
7	Нөхөн сэргээлтийн ажлын зардал	4000000
8	Дүйцүүлэн нөхөн сэргээлтийн зардал	18000000
9	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал	6230000
	2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардлын дүн	55100000